

Sygn. akt III CO 648/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa C. B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w Słupsku, Sądowi Okręgowemu w Słupsku, Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy i Sądowi Okręgowemu w Toruniu

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,

na skutek wystąpienia przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku

z żądaniami sędziów Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy V ACo 47/22,

**przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu
w Gdańsku, jako właściwemu na podstawie art. 52 § 1 k.p.c.**

UZASADNIENIE

W sprawie zarejestrowanej w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku pod sygn. V ACo 47/22 wyznaczony został jako sędzia referent sędzia SA R.K., który 17 lutego 2022 r. złożył wniosek o wyłączenie go od rozpoznawania sprawy na podstawie art. 49 k.p.c. Wniosek ten nie został rozpoznany przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, właściwy na podstawie 52 § 1 k.p.c. Nie został także wyznaczony w sprawie inny sędzia referent. W aktach sprawy znajdują się oświadczenia innych sędziów Sądu Apelacyjnego w Gdańsku o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy. Po złożeniu oświadczeń przez sędziów V Wydziału Cywilnego, akta sprawy przekazane zostały wiceprezesowi Sądu Apelacyjnego w Gdańsku sędziemu SA M.W., który zarządził przekazanie akt Przewodniczącej I Wydziału Cywilnego,

informując jednocześnie, że o ile sędziowie tego Wydziału wniosą o wyłączenie ich od rozpoznania, akta winny być przekazane kolejno przewodniczącym innych wydziałów „celem ewentualnego złożenia przez sędziów oświadczeń o wyłączenie od rozpoznania sprawy a następnie zwrócone do V Wydziału Cywilnego”. Po złożeniu oświadczeń przez sędziów innych wydziałów zastępca Przewodniczącej V Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku sędzia SA T. K. przedstawiła akta Sądowi Najwyższemu pismem z 1 czerwca 2022 r. Pismo nie zawiera wyraźnie sformułowanego wniosku, jednak z kontekstu wynika, że chodzi o rozpatrzenie ww. wniosków sędziów Sądu Apelacyjnego w trybie art. 52 § 1 *in fine* k.p.c. z powodu braku dostatecznej liczby sędziów Sądu Apelacyjnego do rozpatrzenia złożonych wniosków.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 52 § 1 k.p.c. o wyłączeniu sędziego powinien rozstrzygać sąd, w którym sprawa się toczy, a w razie niemożności wydania przez ten sąd postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów - sąd nad nim przełożony. Przyjmuje się, że sądem przełożonym nad sądami apelacyjnymi jest Sąd Najwyższy. Oznacza to, że w niniejszej sprawie kompetencja Sądu Najwyższego do orzekania w przedmiocie wyłączenia sędziego zaktualizowałaby się, gdyby Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie mógł wydać stosownego orzeczenia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów mogących orzekać w sprawie. Sąd Apelacyjny przedstawił akta sprawy Sądowi Najwyższemu wraz z żądaniami sędziów o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy. Można sądzić, że w przekonaniu Sądu Apelacyjnego rozpoznanie żądań wyłączenia sędziów nie jest możliwe, gdyż co do żądań wyłączenia nie mógłby orzekać żaden z sędziów tego Sądu. Takie zapatrywanie nie może być jednak podzielone, gdyż wyrasta ono z nietrafnej wykładni przepisów regulujących instytucję wyłączenia sędziego.

W aktualnym orzecznictwie ukształtował się zasługujący na podzielenie pogląd, zgodnie z którym wnioski i żądania z art. 49 § 1 k.p.c. mogą dotyczyć (w przypadku żądań - mogą być składane przez) sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy. Składanie żądania wyłączenia przez sędziego, który nie został wyznaczony do rozpoznania sprawy, jest nie tylko zbędne, ale w zasadzie

niedopuszczalne. Badanie bezstronności sędziego, czemu służy instytucja wyłączenia sędziego od orzekania w sprawie, może dotyczyć wyłącznie konkretnej sprawy. Możliwość zastosowania art. 49 § 1 k.p.c. otwiera się zatem wyłącznie w razie przydzielenia sprawy danemu sędziemu do rozpoznania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 8 października 2021 r., IV CO 209/21; z 27 października 2021 r., IV CO 235/21; z 2 grudnia 2021 r., IV CO 323/21; z 8 czerwca 2022 r., III CO 460/22), choć *a limine* nie można również wykluczyć tego rodzaju żądania w przypadku sędziów wyznaczonych do podjęcia czynności wpadkowych.

W sytuacjach takich jak mająca miejsce w niniejszym postępowaniu, rozpatrzenie wniosku sędziego referenta powinno być powierzone innemu sędziemu Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Sędzia wyznaczony do rozpoznania takiego żądania powinien rozpoznać to żądanie, albo – jeśli dostrzega przeszkody w rozpoznaniu tego żądania – dopiero wówczas skorzystać ze środka prawnego uregulowanego w art. 49 § 1 k.p.c.

Za pominięciem stosownych kroków proceduralnych nie może w opisanym przypadku przemawiać dążenie do realizacji zasady szybkości postępowania, nawet jeśli działania te oparte są na przekonaniu, że po stronie wszystkich sędziów istnieją okoliczności, o których mowa w ostatnio przywołanym przepisie, toteż ostatecznie wszyscy oni wykorzystają instrument unormowany w art. 49 § 1 k.p.c. Z perspektywy założenia, że żądanie wyłączenia może być zgłoszone jedynie przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, podejmowanie awansem czynności określonych w art. 52 § 1 k.p.c. opierałoby się na niedopuszczalnym antycypowaniu zgłoszenia żądań wyłączenia przez kolejnych sędziów, z pominięciem etapu przydzielenia sprawy do rozpoznania określonemu sędziemu. Tymczasem dopiero z momentem takiego przydzielenia otwiera się możliwość podjęcia przez sędziego decyzji o nierozpoznaniu sprawy i złożeniu żądania z art. 49 § 1 k.p.c. Decyzja o złożeniu takiego żądania może być więc w procesowo skuteczny sposób podjęta wyłącznie przez sędziego, który ma rozpoznać daną sprawę (*sensu largo*, włącznie ze sprawami wpadkowymi).

Należy zatem uznać, że wnioski (żądania) wyłączenia od rozpoznania sprawy złożone przez sędziów innych niż sędzia referent są co najmniej przedwczesne i nie wywarły skutków prawnych.

Powyższe pozwala na sformułowanie konkluzji, że w sprawie nie wystąpiła przesłanka pozwalająca na przyjęcie, iż Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie może wydać stosownego orzeczenia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów mogących orzekać w sprawie. Sąd z urzędu czuwa nad tym, by rozpoznawać jedynie te sprawy, które leżą w jego właściwości miejscowej, rzeczowej i funkcjonalnej (art. 200 § 1¹ i 1⁴ k.p.c.). Oznacza to, że skutecznie złożone żądanie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, należało na podstawie art. 200 § 1⁴ k.p.c. w zw. z art. 52 § 1 k.p.c., przekazać Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku jako sądowi właściwemu.

Z uwagi na powyższe orzeczono, jak w sentencji postanowienia.